

13 november 2024

Uitgave van de Leido Academy, het thema-netwerk voor LevenLang Leren

**HET 'PROFESSIONAL ASSOCIATE COLLEGE (PAC)'...
EIGEN OPTIES MEEGEVEN IN EEN NETWERK
EN
HET 'HOGER BEDRIJFSDIPLOMA (HBD)'...
AANBIEDEN ERVAN ALS ZO'N OPTIE IN DAT NETWERK**

1 Inleiding

Het bundelen van het aanbod aan Associate degree-opleidingen in een eigen vestigingsplaats (of met een geheel eigen gebouw) is volgens velen een prima optie om de vraag in de komende tijd van studenten naar dergelijke opleidingen op te vangen. Tevens kan het hbo meer in een regionale setting inspelen op de vraag van het 'bedrijfsleven' (om die term maar voor alle werkgevers te gebruiken) naar maatwerk binnen het Ad-programma en vervolgens naar afgestudeerden die op niveau 5 aan de slag kunnen met een formeel en erkend hbo-diploma. Maar deze instellingen – die we voor het gemak de soortnaam 'Professional Associate College', dus PAC (met een 'internationale' naam) meegeven – maken nog niet allemaal het succes door zoals dat viel en valt te constateren bij de Rotterdam Academy. Maar je kunt het ook zien als een ontwikkelingsproces dat met de PAC wordt meegemaakt – naast Rotterdam onder meer in Roosendaal, Winterswijk, Amersfoort, Den Bosch en Dordrecht.

Over de vestiging van de Hogeschool Rotterdam en partners in Dordrecht werd recentelijk duidelijk dat de verwachte en geplande aantallen studenten mogelijk niet zullen worden gehaald. De koers zal derhalve dienen te worden verlegd, samen met de gemeente en regionale organisaties. Het is afwachten wat die koers zal zijn, ook zeker van belang voor andere regio's die plannen hebben voor het vestigen van een PAC, in samenwerking met een hogeschool of meerdere instellingen.

In dit nummer willen een bijdrage leveren aan de discussies over hoe PAC's binnen onze onderwijswereld verder een eigen specifieke plek kunnen krijgen om hun 'mogelijkheden' te maximaliseren na alle ervaringen die zijn opgedaan.

2 Soortnaam PAC accepteren binnen het stelsel

Het gaat er niet om dat het gebruik van de soortnaam PAC in formele zin leidt tot een derde type instelling binnen het hoger onderwijs in ons land. Maar het betekent wel een vorm van een erkenning van de aanbieder met een bundel Ad-opleidingen, vanwege de specifieke plek die de Ad in het stelsel inneemt. Het is min of meer te vergelijken met het mogen gebruiken door universiteiten van de soortnaam 'University College' voor het aanbieden van opleidingen die leiden tot de graad 'Bachelor of Liberal Arts'. Het is als zodanig een deel van de wo-route 'Bachelor-Master, net als de hbo-bachelor via de Ad is te behalen.

3 Wat maakt een PAC een PAC op dit moment?

Zonder nu volledig te behoeven en te kunnen zijn, is het handig om alvast een lijstje met mogelijke criteria geven voor wat een PAC op zich uniek maakt op dit moment. In het vervolgonderzoek is dit allemaal verder uit te werken door deskundigen.

- Het is een zelfstandig onderdeel van een hogeschool.
- Het kent een eigen management, met een eigen verantwoordelijkheid, een apart budget, een specifiek personeelsbeleid e.d. – maar voor dit alles wel rechtstreeks vallend onder het CvB van de hogeschool, met de benodigde ruimte die zo goed mogelijk wordt geboden.
- De PAC kent een eigen vestiging (plaats/gemeente en/of gebouw).

- Het aanbod bestaat uit Ad-opleidingen (met alle mogelijke inrichtingen) die van belang en relevant zijn voor de regio waarin de PAC is gevestigd.
- Het is mogelijk een eigen wervingsbeleid te voeren.
- Vanuit de PAC worden met de bacheloropleidingen binnen de eigen hogeschool en ook bij andere hogescholen afspraken gemaakt en voor langere tijd vastgelegd over de doorstroom naar een aanvullend (inhoudelijk verwant) bachelorprogramma.

Voor de goede orde: Een hogeschool kan voor meerdere Ad's een licentie hebben en ervoor kiezen om deze niet allemaal te bundelen of in een bepaalde variant in een PAC aan te bieden. Die 'verdeling' gebeurt op basis van de mogelijkheden die er zijn om een regio een bepaald aanbod te kunnen verzorgen (denk ook aan de macro-doelmatigheid).

Ook is het best mogelijk dat er in een grote regio meerdere PAC's van verschillende hogescholen te vinden zijn. Uiteraard vindt er dan afstemming plaats over het aanbod (en de varianten), al is het maar dat de CDHO en de NVAO hierbij een aantal vingers in de stevige planningspap hebben.

4 Wat mag een PAC verder worden en gaan doen... als de soortnaam is geaccepteerd?

Het bundelen van het Ad-aanbod door een hogeschool in een PAC op basis van formele criteria biedt de optie om als overheid na te gaan of er meerdere mogelijkheden voor het scholingsaanbod zijn te scheppen. Er kan voor PAC's een specifieke positie worden gecreëerd, ook binnen de wet- en regelgeving. Dat is voor een bepaalde vorm van differentiatie handig, ook kijkend naar het bekostigde en private stelsel binnen het 'gelijke speelveld'. Het houdt bijvoorbeeld in dat regionaal ook bekostigde PAC's meer maatwerk kunnen leveren, als het bedrijfsleven daar nadrukkelijk om vraagt.

Hier een lijstje met die mogelijkheden, om mee te nemen in de verdere planontwikkeling rond het 'levenlang ontwikkelen'. Ook deze regering wil daarmee op een of andere wijze aan de slag. Een PAC kan daarin een rol spelen om het hbo in een aantal specifieke regio's – ook aan de randen van ons land – een boost te geven op niveau 5.

- De NVAO kan een PAC op basis van de daarvoor geldende criteria, actoren en standaarden een *eigen 'PAC-accreditatie'* geven. Uiteraard is het een verdere uitwerking van hetgeen geldt voor de gehele hogeschool, op basis van specifieke kenmerken waarmee de NVAO nu ook al kan werken.
- Als in de desbetreffende regio mede behoefte is aan *een aanvullend programma* dat leidt tot de graad Bachelor – dus te volgen na de regionaal gekleurde Ad's – kan onder de licentie van het PAC een dergelijk programma worden aangeboden. Het kan zijn dat op een andere plaats door de hogeschool deze bacheloropleiding (of varianten ervan) wordt aangeboden, en dat Ad'ers ernaar kunnen doorstromen, maar de accreditaties met betrekking tot de inzet van de aanvullende bachelorprogramma's worden los van elkaar behandeld. Hoe dit in de praktijk uitpakt, is een zaak die verder kan worden uitgewerkt.
- Een PAC is een formele partner in het aanbieden in samenwerking met ROC's in de regio van de *'mbo-Ad-specialist'-route* zoals deze in de vorige nieuwsbrieven is beschreven. De PAC's in ons land hebben een eigen netwerk waarmee de kaders hiervoor zijn te ontwikkelen, om het aanbod te kunnen regelen. Dat gebeurt met het landelijke en regionale bedrijfsleven, maar ook met bijvoorbeeld de SBB, het Landelijk Platform Ad en andere organisaties.
- Door een PAC kunnen *bepaalde onbekostigde activiteiten worden ontplooid* als het gaat om het scholingsaanbod, onder strikte voorwaarden. Dat kan nu al binnen de kaders voor de 'helderheid' voor het hoger onderwijs. Voor specifieke voorbeelden verwijzen we naar de volgende paragrafen.

5 Privaat handelen als PAC

Het niet door de overheid bekostigd handelen van een PAC dient nadrukkelijk te worden gezien als een bijdrage aan het invullen van de kaders voor het 'levenlang ontwikkelen' en de rol daarbij van bekostigde hogescholen en universiteiten. Private instellingen hebben daarin al jarenlang een eigen plek, vooral op basis van een vraag vanuit het werkveld naar scholing die niet door de bekostigde instellingen kunnen worden gezien als behorend tot hun taak – mede gelet op de daarvoor geldende wet- en regelgeving. Dat het 'gelijke speelveld' dat hierbij veelal wordt aangevoerd als zodanig lastig te definiëren valt, is iets wat in de verdere discussies kan worden meegenomen.

Het betekent dat het scholingsaanbod dat hieronder kan en mag vallen, aanwijsbaar is te herleiden naar het aanbod van van Ad-opleidingen. Dat wil zeggen dat onderwijseenheden (delen) van een opleiding in een bepaalde vorm, mogelijk maatwerk, kunnen worden aangeboden aan werkenden en alle anderen in het bedrijfsleven. Het belangrijkste doel voor de PAC is daarmee te ontdekken of een vorm van actualisering van zo'n eenheid van een opleiding nodig is, op basis van direct bruikbare ervaringen met dat maatwerk – ook vaak onder te brengen in projecten.

6 Tweejarige bedrijfsopleidingen bij de PAC's: het Hoger Bedrijfsdiploma (HBd)

Een van de mogelijk meest interessante opties, mede door de formele vastlegging van het NLQF als een bruikbaar raamwerk voor scholingskwalificaties, is om een geaccrediteerd Ad-programma te nemen en op basis daarvan een programma van twee jaren te bouwen dat bestaat uit eenheden die door het bedrijfsleven worden gezien als 'relevante en bruikbare' certificaten. Vaak is het al zo dat voor het ontwikkelen en invullen van Ad-programma's gekeken wordt naar bestaande scholingstrajecten in een specifiek deel van het bijbehorende werkveld, met een concreet 'waardepapier', om daarvan onderwijseenheden te maken die passen bij een opleiding op niveau 5.

Omdat het gaat om een specifieke aanpak is het aan te bevelen om dit type opleidingen een eigen 'soortnaam' te geven. Er zijn nu al diverse soortnamen te ontdekken in ons land, al is het vaak zo dat de betreffende opleiding alleen maar in een bepaald register worden opgenomen. Kijkend naar het NLQF is – voor zover we kunnen bezien – geen dergelijk 'soort' opleiding te vinden, los van een naam ervan die door meerdere aanbieders wordt gebruikt. Het is zeker handig om daarom toch een herkenbare naam te hebben. Het is geen Associate degree, dus geen formele graad. Men krijgt ook geen getuigschrift (zoals in de wet staat), maar een diploma (geen beschermd begrip overigens op de hogere niveaus) waarop de benodigde gegevens staan en dus die soortnaam.

Het voorstel is om de soortnaam '*Hoger Bedrijfsdiploma (HBd)*' te gaan gebruiken, door de PAC's (en dus de bijbehorende hogescholen) die op deze wijze aan de slag willen gaan met een aanvullend traject – en als de overheid bereid is dit allemaal met PAC's formeel te gaan vastleggen.

Een aantal jaren geleden, toen het NLQF in de eerste fase van de ontwikkelingen was te vinden, is door een groep organisaties het initiatief genomen voor een type opleidingen onder die naam, dus HBd. Dat was mede naar aanleiding van vergelijkbare type opleidingen in andere landen zoals het Higher National Diploma, te vinden in Engeland maar nu ook elders 'all over the world'. Er was op zich veel belangstelling voor het HBd, in de private markt, maar omdat het NLQF nog geen formele status had, is het HBd-aanbod beperkt gebleven – zonder verdere wervingsacties. Kortom, nieuwe ronde, nieuwe kansen... uit te werken als het beleid rond het PAC tot leven komt...

7 Landelijke samenwerking in het PAC-netwerk

Het bovenstaande is een bespiegeling die samenhangt met de verdere uitbreiding van het aanbod van Ad-opleidingen. Dat is een ontwikkeling die niet valt tegen te houden, gezien de mogelijkheden die de a.s. studenten (en hun ouders) hebben na alle recente (aangekondigde) maatregelen.

Het ligt voor de hand om – mogelijk als verdere samenwerking onder de vlag van het Landelijk Platform Ad – als managers van de huidige PACs en degenen die daarvoor plannen aan het uitwerken zijn, de handen ineen te slaan en een toch wel specifieke positie 'te gaan uit-nutten'. De hier genoemde zaken zijn mogelijk mee te nemen in een concept voor een plan van aanpak, op te stellen in de komende periode. Het PvA is in te brengen in alle contactgroepen die er zijn, zeker bij de politiek en het ministerie van OCW. Hoe die contacten het beste te leggen zijn en wat daarbij de doelstellingen zijn, is door de groep zelf te bepalen, met hun opgedane ervaringen op zak.

8 Kortom...

Het draait in dit nummer om een oproep aan diverse 'actoren' binnen het speelveld dat 'hogere onderwijs' heet. Het gaat erom dat het aanbod bij de Ad-opleidingen nu zodanig is dat, in samenhang met de regionale mogelijkheden om deze gebundeld aan te bieden, het tijd is om na te gaan wat de volgende stappen kunnen zijn in de verdere uitbouw van 'de Associate degree'.

Het aanbod van PAC's kan meer en meer een belangrijke tussenstap tussen de niveaus 4 en 6 worden, om flexibele leerroutes voor jongeren te maken en om werknemers ('adult learners') de kans te bieden hun 'eerder en elders verworven competenties en leeruitkomsten' in te zetten om een Ad-graad te verwerven dan wel een passend 'aanvullend bachelorprogramma' aangeboden te krijgen. Kortom, een mooi concept om verder aan te gaan werken...